

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 229/04-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. augusta 2004 predbežne prerokoval sťažnosť O. Z., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na verejné prerokovanie veci a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 64/03 z 27. novembra 2003 a postupom Krajského súdu v Žiline vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Co 2136/02 a jeho uznesením z 22. novembra 2002, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Krajského súdu v Žiline, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť O. Z. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. februára 2004 doručená sťažnosť O. Z., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), označená ako „*Sťažnosť: proti orgánom súdnej moci*“. Sťažovateľ bol vyzvaný, aby v súlade s § 20 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v lehote 15 dní predložil splnomocnenie na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

Sťažovateľ podaním zo 16. marca 2004 oznámil, že poveril zastupovaním v tomto konaní advokátku JUDr. I. R., K. Advokátka doručila 26. marca 2004 ústavnému súdu doplnenú sťažnosť, z ktorej vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na verejné prerokovanie veci a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). K porušeniu označených práv sťažovateľa malo dôjsť uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 64/03 z 27. novembra 2003 a tiež postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Co 2136/02 a jeho uznesením z 22. novembra 2002.

Sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 64/03 z 27. novembra 2003 odôvodnil sťažovateľ najmä tým, že napadnutým rozhodnutím bolo odmietnuté jeho dovolanie, ktoré podal proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 8 Co 2136/02 z 22. novembra 2002 z dôvodu, že smeruje proti takému uzneseniu odvolacieho súdu, ktoré nebolo možné týmto opravným prostriedkom napadnúť. Za podstatnú pritom považuje sťažovateľ tú skutočnosť, že najvyšší súd bol podľa § 242 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) povinný preskúmať vady konania uvedené v § 237 OSP.

V súvislosti s tým poukazuje na obsah spisu, ktorého súčasťou je aj odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) z 29. mája 2002, v ktorom uviedol, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca. Sťažovateľ v uvedenom odvolaní tvrdil, že „*Tento sudca v merite veci, ktorá bola vedená pod sp. zn. 5 C 751/94, konal dňa 25. 5. 1995. Z konania bol vylúčený z dôvodu nesprávneho zisteného skutkového stavu a nepravdivých údajov v uznesení*“.

Skutočnosť, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca, je dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 237 písm. g) OSP. Preto sa mal najvyšší súd podľa názoru sťažovateľa s touto námietkou vyrovnáť inak než konštatovaním, že existenciu vád vymenovaných v ustanovení § 237 písm. a) až g) OSP nezistil.

Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd neskúmal, či postupom krajského súdu nedošlo k odňatiu jeho práva konať pred súdom. Aj keď si je vedomý toho, že odvolací súd nemusel podľa ustanovenia § 214 písm. c) OSP nariaďovať pojednávanie, v jeho prípade tak mohol a mal urobiť, aby bola zachovaná podstata a zmysel jeho procesných práv ako účastníka konania. Opiera sa pritom o názor, že „*rozhodnutie v konaní po povolení obnovy je rozhodnutím vo veci samej*“. Krajský súd na prejednanie odvolania sťažovateľa nenariadil pojednávanie a sťažovateľ je presvedčený, že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Ďalej tvrdí, že aj na tento dôvod (vadu konania) bol najvyšší súd povinný prihliadnuť bez toho, aby naň musel vo svojom dovolaní osobitne upozorňovať, a v nadväznosti na to bol povinný jeho dovolanie prejednať. Podľa sťažovateľa mu v dôsledku neprejednania dovolania bolo odmietnuté právo na súdnu ochranu a právo konať pred súdom.

Sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu krajského súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Co 2136/02 a jeho uznesení z 22. novembra 2002 odôvodnil sťažovateľ tým, že sa krajský súd nezaoberal jeho námietkou, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca, a napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu sp. zn. 7 C 1092/98 zo 16. apríla 2002, ktorým bol po povolení obnovy konania zamietnutý návrh na zmenu rozsudku okresného súdu sp. zn. 6 C 25/93 z 15. februára 1994.

Podľa sťažovateľa krajský súd porušil jeho právo na prejednanie veci nezávislým súdom, keď o námietke nerozhodol ani sa s ňou nevyrovnal v odôvodnení svojho rozhodnutia, hoci z ustanovenia § 221 ods. 1 písm. b) OSP vyplýva, že ak v konaní rozhodoval vylúčený sudca, ide o takú vadu, ktorá je dôvodom na zrušenie rozhodnutia.

Tvrdené porušenie práva na verejné prerokovanie veci spočíva v tom, na čo už sťažovateľ poukázal v časti sťažnosti smerujúcej proti označenému rozhodnutiu najvyššieho súdu. Navyše poznamenal, že „... *vzhľadom na úpravu odvolacieho konania obsiahnutú v Občianskom súdnom poriadku v čase rozhodovania odporcu v 2. rade, sťažovateľ mohol meniť svoje odvolacie návrhy a odvolacie dôvody aj po uplynutí lehoty na podanie odvolania a teda aj na pojednávaní o odvolaní. (...) Odvolací súd mohol aj doplniť alebo zopakovať dokazovanie. (...) Sťažovateľ však v dôsledku postupu odporcu v 2. rade o takejto skutočnosti bez nariadenia pojednávania nemohol vedieť*“.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Právo sťažovateľa O. Z. na súdnu ochranu zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR, na prerokovanie veci zakotvené v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8, na prejednanie veci nestranným súdom zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR a v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 64/03 zo dňa 27. 11. 2003 porušené a právo sťažovateľa O. Z. na prejednanie veci nestranným súdom zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR a v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8, na verejné prerokovanie veci, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR a v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 bolo postupom Krajského súdu v Žiline vo veci sp. zn. 8 Co 2136/02 a uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8 Co 2136/02 zo dňa 22. 11. 2002 porušené.“

2. Ústavnému súdu boli 20. mája 2004 predložené spisy okresného súdu sp. zn. 6 C 25/93, 5 C 751/94, 6 C 156/96 a 7 C 1092/98 za účelom preskúmania predpokladov prijatia sťažnosti na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená.

4. Sťažovateľ predovšetkým namieta, že najvyšší súd pri rozhodovaní o jeho dovolaní proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 8 Co 2136/92 z 22. novembra 2002 nepreskúmal vady konania uvedené v ustanovení § 237 OSP a nevyrovnal sa s námietkou, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 751/94 však vyplýva, že tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého mal byť sudca JUDr. R. P. vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci označenej spisovej značky, nemá oporu v obsahu tohto spisu a v úkonoch procesného súdu.

Sťažovateľ vzniesol proti tomuto sudcovi námietku zaujatosti a žiadal, aby bol vylúčený z prejednávania jeho veci „*pre chorobnú zaujatost*“, ale urobil tak až v podaní z 25. februára 2003, ktorým reagoval na výzvu na odstránenie väd dovolania proti rozhodnutiu okresného súdu sp. zn. 7 C 1092/98 zo 16. apríla 2002 v spojení s rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 8 Co 2136/02 z 22. novembra 2002. Nadväzne na to predložil zákonný sudca 26. marca 2003 spis na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti

krajskému súdu, ktorý uznesením sp. zn. 23 NcN 12/03 z 24. apríla 2003 rozhodol tak, že menovaného sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí nevytlúčil.

Z tohto uznesenia, ktoré bolo súčasťou spisu predloženého v dovolacom konaní, nepochybne vychádzal aj najvyšší súd. Preto ústavný súd považuje za ústavne súladný postup, ak najvyšší súd výslovne uviedol, že preskúmal aj dôvody zmätočnosti konania podľa § 237 OSP a nezistil žiaden dôvod na záver o zmätočnosti konania vrátane toho, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca. Takýto postup a odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu neobsahuje svojvoľnosť alebo výklad, ktorý by bol v rozpore so znením § 237 OSP a obsahom preskúmaného spisu. Na tomto mieste treba pripomenúť, že sťažovateľovi nič nebránilo, aby uplatnil námietku zaujatosti konajúceho sudcu pred rozhodnutím vo veci, prípadne aj v konaní pred odvolacím súdom. Ak tak urobil až v dovolaní, bolo vecou len dovolacieho súdu, aby sa vyrovnal s touto námietkou, k čomu v dovolacom konaní došlo spôsobom, ktorý je v súlade s obsahom základného práva na súdnu ochranu v konaní pred odvolacím súdom.

5. Porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru vidí sťažovateľ aj v tom, že najvyšší súd neprihliadol na vadu odvolacieho konania spočívajúcu v tom, že krajský súd rozhodol o jeho odvolaní proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 7 C 1092/98 zo 16. apríla 2002 bez toho, aby nariadil pojednávanie.

Dovolacie konanie je konaním, ktorým sa zabezpečuje a realizuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. V súlade s čl. 46 ods. 4 ústavy je však nevyhnutnou podmienkou prístupu k súdnej ochrane poskytovanej odvolacím súdom splnenie všetkých zákonných predpokladov a podmienok, ktoré sú ustanovené na takýto prístup.

Z obsahu spisu vyplýva, že krajský súd bez nariadenia pojednávania uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým bol po povolení obnovy konania zamietnutý návrh sťažovateľa na zmenu právoplatného rozsudku okresného súdu sp. zn. 6 C 25/93 z 15. februára 1994 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 Co 1281/94 z 31. mája 1994.

Proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 8 Co 2136/02 z 22. novembra 2002, ako aj proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa podal sťažovateľ v zákonnej lehote dovolanie.

Sťažovateľ uplatnil ako dovolací dôvod okrem iného skutočnosť, že krajský súd na prejednanie jeho odvolania nenariadil pojednávanie, a poukázal na to, že v konaní pred odvolacím súdom došlo aj k iným vadám, ktoré sú uvedené v § 241 ods. 2 písm. b) OSP. Vzhľadom na tieto dovolacie dôvody sťažovateľ navrhol, aby najvyšší súd dovolaním napadnuté uznesenia súdov oboch stupňov zrušil a aby sa vo veci ďalej konalo.

Z obsahu spisu okresného súdu vyplýva, že odvolací súd podľa § 214 ods. 2 písm. c) OSP rozhodoval bez nariadenia pojednávania. Ako vyplýva z jeho postupu a napadnutého uznesenia, rozhodoval bez toho, aby nariadil dokazovanie alebo jeho opakovanie. Odvolací súd preto v súlade s čl. 46 ods. 4 ústavy a § 214 ods. 2 písm. c) OSP konal a rozhodoval tak, ako mu to výslovne umožňoval zákon (čl. 2 ods. 2 ústavy). Ústavný súd súčasne pripomína, že odvolací súd podľa obsahu spisu nevykonal žiaden úkon, z ktorého by bol účastník konania (sťažovateľ) vylúčený, a tak mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. V tejto súvislosti treba uviesť, že podľa konštantnej judikatúry najvyššieho súdu odvolací súd odníme možnosť konať pred súdom, aj keď mu Občiansky súdny poriadok umožňuje rozhodnúť bez pojednávania, vtedy, ak vykonáva dokazovanie, na ktoré nenariadi pojednávania. K tomu najvyšší súd vo svojej stabilnej judikatúre už uviedol:

„Ak odvolací súd po doplnení dokazovania, k výsledkom ktorého sa účastníci konania nevyjadrili, zmenil rozsudok súdu prvého stupňa o výživnom pre maloleté dieťa bez nariadenia pojednávania [§ 214 ods. 2 písm. g) O. s. p.], odňal účastníkovi konania

možnosť konať pred súdom podľa ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p. (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. januára 2002, sp. zn. 5 Cdo 147/01).“

V posudzovanom konaní však k takému postupu odvolacieho súdu nedošlo, pretože odvolací súd rozhodol len na základe obsahu spisu, ku ktorému sa sťažovateľ mohol vyjadriť nielen v rámci prvostupňového konania, ale aj v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu. Tento záver vyplýva aj z postupu a odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu, ktorý v ňom výslovne uviedol, že preskúmal aj dôvody zmätočnosti podľa § 237 OSP, avšak nezistil, že by niektorý z týchto dôvodov bol daný v rozsahu požadovanom pre prípustnosť dovolania.

6. Vzhľadom na to dospel ústavný súd k záveru, že interpretácia a aplikácia príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku dovolacím súdom bola v danej veci plne zlučiteľná s ústavou, ako aj s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je v rozumnej miere odôvodnené a nemožno ho kvalifikovať ako arbitrárne. Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti konštatoval, že namietané skutočnosti nevytvárajú žiadnu možnosť príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a tvrdeným porušením základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru.

Z dôvodov uvedených v bodoch 4 až 6 tohto uznesenia ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 64/03 z 27. novembra 2003 odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

7. Predmetom konania pred ústavným súdom je aj ochrana základného práva na prerokovanie veci sťažovateľa nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na verejné prerokovanie veci a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti

nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru postupom a rozhodnutím krajského súdu.

O postupe a uznesení odvolacieho súdu konal a rozhodoval dovolací súd. Preto v súlade s čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy a § 49 zákona o ústavnom súde nie je daná právomoc ústavného súdu na opätovné preskúmanie tohto postupu a uznesenia odvolacieho súdu. Vychádzajúc z tohto princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu bola sťažnosť proti krajskému súdu odmietnutá pre nedostatok právomoci (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd podotýka, že konanie pred krajským súdom právoplatne skončilo 7. januára 2003, a tak bol daný aj dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti pre oneskorenosť (§ 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 99/03).

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2004